

Politik Bilim

Teknoloji politikaları ve iktisatçılar (2)

Aykut Göker

Günümüzün bilim ve teknoloji politikalarını tasarlayanların iktisatçılara borçlu oldukları kavramlar, sadece, “ekonomik büyüme ve toplumsal gelişme için inovasyonda yetkinlik kazanma ve bu yetkinliği sürdürübilmenin” sistemlerini anlatan “**ulusal ve bölgesel inovasyon sistemleri**” gibi kavramlardan ibaret değildir. İnovasyon sürecinin ekonominin farklı düzeylerinde ve değişik işletme ölçeklerinde nasıl işlediğini ortaya koymaya çalışan iktisatçıların, son on yılda, üzerinde en çok durdukları noktalardan biri, bu sürecin ana girdisi olan ‘**bilgi**’nin üretilmesi, ekonomik faaliyet alanlarına aktarılarak yayınmasının [difüzyon] sağlanması ve ekonomik faydaya dönüştürülmesinde etkin olan **öğrenme** süreç, ortam ve mekanizmalarıdır. 1990’ların ortalarından itibaren, “bilginin giderek artan rolüne ve **ekonominin dinamiklerine yaptığı** katkının büyüklüğüne” dikkatleri çekerek “**bilgiye dayalı ekonomi** [knowledge-based economy]” ya da “**bilginin yönlendirdiği** (motor görevi gördüğü) **ekonomi** [knowledge-driven economy] kavramlarını kullanmaya başlayanlar da yine iktisatçılardır.

EKONOMİNİN KRİTİK GİRDİSİ: ÖRTÜK BİLGİ

Burada sözü edilen ne tür bir bilgidir? İktisatçılar inovasyon sürecinde “**örtük** (zımnî) **bilgi** [tacit knowledge]” ve “**kodlanmış** (açık) **bilgi** [codified knowledge]” olmak üzere iki tür bilginin rol oynadığına işaret ediyorlar; ama, şunu da önemle vurguluyorlar: “Ekonomik etki yaratan inovasyonların [yeniliklerin] çoğu, mevcut bilginin [‘bilim ve teknoloji’ olarak da okunabilir], yeni ürün ve üretim yöntemleri biçimindeki yeni bileşim[terkip]leridir. Bilginin bu dönüşüm sürecinin iyi işleyebilmesi için, süreçte yer alan unsurlar bilgiye çabuk, kolay ve ucuza ulaşabilmelidirler. Bu açıdan, bilginin yayılımı ve dağılımı son derece önemlidir. Bilginin etkin olarak yayınımdaysa, **yeni unsurlarca özümsemesi** merkezî role sahiptir ve yayılımın kendisi kadar önemlidir. Özümseme sürecinde **örtük bilgi** belirleyici rol oynar. Kodlanmış bilgiyi belli biçimlerde kayda geçirilmiş [dolayısıyla da açıkça ortaya konmuş] olarak (bilimsel makale ve patent başvurularında olduğu gibi, yazılı biçimde ya da elektronik ortamda) bulmak mümkünken, örtük bilgi, insanların beyinlerinde ya da organizasyonların iş süreçlerinde [deneyimlerinde] saklıdır. Bilginin dağılımında insanların dolaşımına verilen önem, örtük bilginin bu nitelik ve öneminden kaynaklanır; başarılı ve başarısız inovasyon sistemleri arasındaki farkı da bu tür bilgiye erişim imkânları belirler.”

EKONOMİ POLİTİKALARIYLA YAKINLAŞAN TEKNOLOJİ POLİTİKALARI

Sözün kısası, inovasyondaki başarının ekonomik büyüme ve toplumsal gelişmede belirleyici bir rol oynadığının görülmesi, inovasyonun ana girdisi olan ‘bilgi’nin (özellikle de bilim ve teknolojiyi üretme süreçlerinde saklı olan ‘örtük bilgi’nin) edinilip bir üst düzeyde yeniden üretilmesine ve ekonomik faaliyet alanlarına yayınmasının sağlanmasına yaşamsal bir önem kazandırmıştır. Bilim ve teknoloji politikalarının günümüzde, ekonomi için taşıdığı önem de buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü bu politikalar, ülkenin bilim ve teknoloji cinsinden bilgi üretimini artırmak için tasarlanır. Bu örtüşme bilim ve teknoloji politikalarıyla ekonomi politikalarının iç içe geçmesine ve aralarında kavram birliğinin doğmasına yol açmış; dahası, bilim ve teknoloji politikaları, bilim ve teknoloji üretimini artırmak kadar, yeni olan bilgiyi öğrenerek ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürmenin mekanizmalarını geliştirmeyi de hedef alır hâle gelmiştir.

Günümüz bilim ve teknoloji politikalarında, inovasyon sistemlerinin bu denli öne çıkması ve yeni olan bilginin öğrenilmesi ve ekonomik faydaya dönüştürülmesine yönelik etkileşim

ortam ve mekanizmalarına (üniversite ya da kamu araştırma kurumlarını merkez alan kuluçkalıklar, teknoparklar, teknokentler, teknoloji geliştirme bölgeleri; inovasyon aktarım merkezleri; sınaî kümeleşmeler; sanayi kuruluşlarıyla araştırma kurumları arasında oluşturulan ağ yapılar vb.) bu kadar çok önem verilmesinin nedeni budur. İnovasyonda asıl rol oynayan unsur örtük bilgi olduğu için, bunu edinmenin en sağlam yolu olan **yaparak ve araştırarak öğrenmenin** bu denli vurgulanması da buradan kaynaklanır.

Bilim ve teknoloji politikalarının tasarımında iktisatçılardan ödünç alınan önemli birkaç kavram daha var; bunlara da iki hafta sonra değineceğim.

<http://www.inovasyon.org>

CBT. 19 Şubat 2005.